

Forfatter: Blicher, Steen Steensen

Titel: Noveller

Citation: Blicher, Steen Steensen: "Noveller", i Blicher, Steen Steensen: *Noveller*, udg. af Esther Kielberg ; Henrik Ljungberg , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1991, s. 354. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-blic03val-shoot-idm140515385325008/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Noveller

- 224 *Kammerherre*: hofembedsmand. – *er det Jux med*: står det skædt til med. – *staaer* (...)
skævet: har gået. – *Boigade*: boldgade. – *Porte-Chaise*: bærestol; blev brugt af hospitalet til aftransport af syge.
- 225 *tilvandede Torklæder*: Den tyrkiske sultan tilkastede i haremmet et tørklæde til den kvinde, han udvalgte. – *Nachtigalls Institut*: gymnastikpædagog Fr. Nachtigall oprettede i 1799 et institut for børnegymnastik. – *mandvold* (om tyren): rasende, så den angriber mennesker. – (*Friheds*)*spektakel*: naturskuespil. – *Gutter Tyr*: den gode tyr. – *Løber*: se n.t.s. 19. – *Rundenom*: rundtår.
- 226 *Niels Bøggess* (d. 1358): jy. herremand; ejer af Hald Hovedgård. – *H* ... : i *GrN*. > Hald. – *Postføren*: egl. den ansvarshavende for den post, der sendtes med postvogn. – *Chaise*: let enspændervogn. – *Sørdfox(er)*: mørkerød hest; med lys manke og hale. – *A* ... : i *GrN* > Aamsbjerg. – *galant*: elegant. – *havde håsnok*: havde fået nok at gøre.
- 227 *Tind*: fodspor. – *Fenster*: trafik ind og ud ad vinduet. – *offeret*: tilbyde.
- 229 *Søgvand*: (se n.t.s. 94) indeholdt en romantisk bortførelseshistorie.
- 230 *en gul*: Nogle kammerherrenøglene; værdighedstegn for en k. – *følge allerhøieste* (...)
Enliedsnøgl: Den fremmede kammerherre er også amtsmand og udøver af den kgl. vilje. Kongebrevet er derfor udformet som en ordre til ham. – *Chovæ*: højtidelighed. – *føfue* i: undersøge. – (...) *Erklæring saavel anlangende den paankende Indspærring* (...): i *GrN* > (...) *Erklæring at fødte saavel anlangende den paankede Indspærring* (...).
- 231 *Kjøbjævert-Maneer*: nævnefægt. – *Slaglod*: slagtilfælde.
- 232 *Christianstad*: by i SO-Sverige. – *ingen Udkomne*: ikke noget at stille op. – *Handelsbetjent*: kommis. – *den borgerlige Ejendom*: J. E. Rosborg ejede Hald 1826-1847.
- 233 *finereft*: lime en tynd træplade af finere sort oven på en ringere. – *Kobber*: kobberstik. – *2den April Slaget*: på Kbh.s red. 1801. – *Altan*: her: badebro og udsigtsplads med rækverk. – *angelt*: fiske med krog. – *Kanonkudd* (...) *Festivitets*: Ved festlige lejligheder, t.eks. kongebesøg på Hald, blev der affyret kanonkud fra gården ud over Hald Sø.

E Bindstouw

Trykt samlet første gang og udgivet selvstændigt 1842 med undertitlen *Førelinger og Digte i jyske Mundarter*. Nogle af digtene var tidligere trykt i No. Om varianter udover de i noterne nævnte: se *SSk* XXVI, 269ff.

Ordforklaringerne har *PSEB* som grundlag; i enkelte tilfælde er anført Blichers egne noter; de ses i *SSk* XXVI, 269ff. og 287ff.

Om stof og motiver: se evt. *AP* II; om sprogforhold: se Sv. Aakjær: *Undersøgelser af Målet i E Bindstouws*; *DuSt* 1916, s. 113ff; se i øvrigt lit.henv. i *PSEB*.

Oversættelsen – ligesom enkelttitlerne – er Peter Skautrup's, her optrykt efter *Uv* IV, men sammenholdt med *PSEB*, jf. s. 324.

- 234 *E Bindstouv*, *Bindestuven*: I Midt- og Vestjylland fremstillede meget uldtejt. I vintertiden mødtes man på omgang hos hinanden om aftenen. Man satte sig om bordet (*e Skyvuv*); hver udmålte en aftalt mængde garn ud – man fik *molt aa* – lagde garnet på bordet, førte den løse garnende fra bunken op over en krog (*e Kroeg i e Louv ouwer e Skyvuv*) og herfra gennem en krog fastgjort foran på skulderen (se n.t.s. 119). Så begyndte man at strikke om kap for at få fart i arbejdet. Imens fortalte man historier og sang viser. Se *TVP*, 131ff. og *VA* (SSk XXII, 143f). – *Krøn Koustrup*: forbilledet: formentlig skoleholderen i Lystrup Mogens Andersen, hvis forgænger hed Kristen Koustrup. For at øge sine indtægter var MA om sommeren murer og tækkemand. Omtalt i *TVP*, 179. – *vis igjen, vise igen*: angive hvor stjåle ting var. I *TVP*, 151 omtales en mand på egnen, der både kunne v. i og *vens e Vinn*, vende vinden. – *løps ouwer, løse over*: sige trylleformularer for at helbrede. – *maahn, mane*: besværge. – *den suet Skuel, den sorte Skole*: om universitetet, som almuen mente var en trolddomsskole for præster og medicinere. – *Lyggot*: De fleste lokaliteter ligger i Lysgård og nærmeste sogne. – *lest ue, liste ved*: tage fat. – *lidd ed, led det*: gik det. – *Pahuse, Papsa*: se i Vium sogn med bebyggelsen Papsahuse. – *framtsakten, fremtalende*: frimodig.

Kjen Pøyster: Staeren sædder o Goulen

Om evt. forbindelse med sagnet om Hagbard og Signe: se *AP* II 340ff.

- 236 *To* (svært oversætteligt): s'li hvad? eLign. – *gi hin Føystpøng! giv hende Føstepenge!*: gør hende gravid! – *kommen skit astej, kommet skidt afsted*: blevet gravid. – *Smækken*: slåen. – *i Minn aa i Ynn, i Minde og i Ynde*: i fordragelighed og sømmelighed.
- 238 *Stokken*: sengestokken, dvs. sengens sidebræt. – *Uhlen tuded (...) Flummen tuded*: dødsvarsler. – *Raakten, Ranen*: se n.t.s. 41. – *Kokken*: Hanen.

Wolle Hannsen: E Skvæpigh

Kilder: formentlig folkevisen om Tule Vognsøn og Sven Graa (*Danmarks gamle Folkeviser* (1853-1976) III, 313) og et sagn, ref. i *DA* IV, 486. Se også *AP* II, 343.

- 240 *Kjasholm, Kærholm*: se n.t.s. 67. – *i de samm Golau, i det samme Godlag*: på samme tid. – *mo, maa*: kan. – *Det passed hun ett om*: Det brød hun sig ikke om. – *kehded, hædede*: passede. – *Doss, Dos*: Es. – *Luhn Kjerik, Lunde Kirke*: således if. *DA* IV, 486; i virkeligheden er der tale om Ungstrup Kirke, som blev lukket 1558 og et par år efter nedrevet. – *Stuelstaah, Stolestade*: kirkebænk. – *Poppeluer, Puspituar*: ophøjet galleri med stølssædet i kirke.
- 242 *Sunthneser, Sunthoser*: strømper uden fødder; brugtes af almuen. – *en Kaarre ful (. . .), en Kurv fuld (. . .)*: alm. slutning på eventyr og rems historier.